

Wiga Bednarkowa, *Talenty w szkole, czyli 7 Wspaniałych*, Wyd. Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2010

Uwagi i propozycje, jakie w swej książce *Talenty w szkole, czyli 7 Wspaniałych* zawarła Wiga Bednarkowa, pozwalają **pogodzić na lekcjach w szkole indywidualne podejście do każdej uczennicy i każdego ucznia z koniecznością stworzenia wspólnego dla wszystkich pola działań edukacyjnych**. Autorka podjęła próbę określenia istoty nowoczesnej dydaktyki, w której *nauczyciel ma być tak przygotowany do lekcji, aby każde dziecko czuło się na niej ważne – było jej beneficjentem*. W takiej szkole będzie: *nowocześnie, po ludzku, przyjaźnie i radośnie, na miarę potrzeb, możliwości i oczekiwań różnych dzieci*.

Książka składa się z siedmiu rozdziałów:

1. *O szkole w XXI wieku*
2. *O talentach, czyli jak „wielointeligentnie”¹ zarządzać zdolnościami i wspierać talenty dzieci*
3. *Siedmioro Wspaniałych – autoportrety uportretowane*
4. *Na skrzydłach zamiast na plecach, czyli konkretnie o lekcjach w klasie*
5. *Dwie strony medalu, czyli nie wszystko złoto, co się świeci*
6. *Ewa, Lu, Acja – o tym, jak oceniać*
7. *Odpowiednie dać rzeczy słowo...*

oraz ze *Wstępu* i dwu *Aneksów*.

Jako kognitywistka autorka ma skłonność do posługiwania się grą słów (por. tytuł innej książki *O!Słoń przed stopniami. Osłoń przed stopniami! O szkolnym ocenianiu*²), generując tym możliwość różnych metaforycznych³ odczytań.

Siedem autentycznych historii utalentowanych uczennic i uczniów polskich szkół, siedem studiów przypadku – egemplifikacji Gardnerowskich⁴ domen *wielorakich inteligencji* – posłużyło za punkt odniesienia do rozważań o szkole czasów cywilizacji cybernetycznej - o misji szkoły w XXI wieku, o potencjale rozwojowym „zagadkowych dzieci” kultury *prefiguratywnej*⁵.

Wstęp „jest nie tylko wprowadzeniem w problematykę oraz uzasadnieniem kompozycji całości, ale pozwala przygotować się do lektury, która wymaga od Czytelniczki/Czytelnika postawy szczególnej – odejścia od nastawień wyłącznie

¹ W. Bednarkowa, „Wielointeligentne lekcje”, [w:] *Niezbędnik pedagoga, psychologa, wychowawcy*, „Fraszka Edukacyjna” 2008, nr 6.

² W. Bednarkowa, *O!Słoń przed stopniami. Osłoń przed stopniami! O szkolnym ocenianiu*. Wyd. Edukacyjne, Kraków 2000 (2005).

³ G. Lakoff, M. Johnson, *Metafory w naszym życiu*, tłum. T. P. Krzeszowski, Warszawa 1988.

⁴ np. H. Gardner, *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, tłum. A. Jankowski, Laurum, Warszawa 2009.

⁵ M. Mead, *Kultura i tożsamość. Studium dystansu międzypokoleniowego*. PWN 2000.

erudycyjnych, a zmanifestowania otwartości i spojrzenia na *ludyczność* w pracy szkoły (zgodnie z łacińskim źródłosłowem nazwy *ludum*, oznaczającym zarazem szkołę i zabawę)⁶.

Dokonując porównań między dydaktyką szkoły kultury *postfiguratywnej*⁷, której doświadczali i rodzice, a nawet dziadkowie, i nauczyciele, a tą, która zaspakaja potrzeby edukacyjne pokoleń *Y* i *Z*⁸ (pokoleń, które są, lub w najbliższym czasie będą partnerami edukacji), autorka eksponuje, kluczowe dla dalszych rozważań, Gardnerowskie pojęcie *pięciu umysłów*⁹. Integralny rozwój u dziecka/młodego człowieka **5 umysłów** stanowi warunek nie tylko osiągania celów dydaktycznych, ale w ogóle powodzenia w dążeniu do sukcesów w życiu, w postrzeganiu życia jako dobre.

W charakterystycznym dla kognitywistyki holistycznym oglądzie sprawy autorka zastosowała w swej rozprawie metodologię wprowadzania pojęć z zakresu m.in. nowoczesnej dydaktyki, socjologii, kulturoznawstwa. Wyodrębniając kursywą te terminy i sformułowania, używając nawiasowego odsyłacza, kieruje Czytelniczki i Czytelników – którymi zarówno mogą być uprawiający dydaktykę teoretycy, nauczyciele praktycy, jak i **zainteresowani rozwojem własnego dziecka rodzice** – do odpowiedniej partii wyjaśnień zamieszczonych w ostatnim rozdziale, zatytułowanym *Odpowiednie dać rzeczy słowo*¹⁰... Ta część książki jest zarówno naukowym komentarzem do rozważań, jak i bibliograficznym rezerwuarem, ale „może też funkcjonować zupełnie samodzielnie jako swoista encyklopedia przydatnych pojęć, stanowiących *vademecum* współczesnego dydaktyka”¹¹.

Drugi rozdział książki, zatytułowany *O talentach, czyli jak „wielointeligentnie” zarządzać zdolnościami i wspierać talenty dzieci i młodzieży*, zogniskowany jest na ukazaniu domen *wielorakich inteligencji* dzieci, sposobów ich wykorzystywania, aktywowania. Jest on też próbą dociekania przyczyn współczesnego, *recentywistycznego*¹² patrzenia młodych i ich rodziców na sprawy codzienności i niedostrzegania perspektywy życiowej. Tu także można znaleźć podpowiedzi, jak zaradzić wielu problemom, wynikającym z takiego ujmowania życia, między innymi poprzez wdrożenie zapobiegającej dehumanizacji *eutyfroniki*¹³.

⁶ Z recenzji wydawniczej prof. dr. hab. H. Gradkowskiego, s. 1.

⁷ M. Mead, *Kultura...*, *op. cit.*

⁸ J. A. Fazlagić, *Charakterystyka pokolenia Y*, http://www.e-mentor.edu.pl/artukul_v2.php?numer=25&id=549 (dostęp 2 VII 2010, g. 19.11)

⁹ H. Gardner, *Five minds for the future*, Harvard Business School Press 2007.

¹⁰ Cytat za: C. K. Norwid, *Za wstęp* (ogólniki)

¹¹ Z recenzji wydawniczej prof. H. Gradkowskiego, s. 2.

¹² J. Bańka, *Metafizyka wirtualna*, Katowice 2001.

¹³ J. Bańka, *Metafizyka wirtualna*, Katowice 2001 s. 44; J. Morbitzer, *Edukacja wspierana komputerowo a humanistyczne wartości pedagogiki*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2007.

Po trzecim rozdziale, w którym przedstawione są portrety siedmiu indywidualności, w którym 7 *Wspaniałych* odnosi się do swych szkolnych doświadczeń – i pozytywnych, i traumatycznych – do lektury zaprasza dobrze zilustrowany rozdział czwarty - *Na skrzydłach zamiast na plecach, czyli konkretnie o lekcjach w klasie* – najobszerniejszy, bo prawie trzydziestostronicowy. Autorka próbuje w nim **przełamywać stereotypy szkolnego nauczania**, przywołując sporą garść uporządkowanego materiału dydaktycznego, logicznie przemyślanych innowacji: propozycje zmian dynamiki lekcji poprzez zróżnicowanie urządzenia klasy, zastąpienia wykładów nauczyciela prezentacjami i wykładami uczniów. Swą metodykę postępowania z uczącymi się nazywa „3 krokami”: od *konstruktywizmu*, przez *socjokonstrytywizm*, aż po *konektywizm*. Pożądanym efektem finalnym nowoczesnej dydaktyki jest wypracowanie/zbudowanie przez wszystkich aktorów sceny edukacyjnej – dzieci, nauczycieli, ich rodziców – zasad współdziałania charakterystycznych dla *kultury kofiguratywnej*, tj. kultury partnerstwa i dialogu.

W rozdziale piątym *Dwie strony medalu, czyli nie wszystko złoto, co się świeci* poznajemy pojęcie *klienta* usługi edukacyjnej, ale w takim rozumieniu, jakie proponuje Jung. Krytykując szkołę tradycyjnych konspektów lekcyjnych za ich brak elastyczności, autorka sugeruje – w jej rozumieniu niezbędne w dydaktyce – planowanie pracy z uwzględnieniem różnorodnych potrzeb *klientów* procesu edukacyjnego.

Rozdział szósty, zatytułowany *Ewa, Lu, Acja – o tym, jak oceniać*, traktuje bodaj o najważniejszej w dydaktyce kwestii – ocenianiu. Autorka wykazuje się wielką wiedzą z ewaluacji. Przywołując celowo dobrane przykłady, wyróżnia w szkole cztery główne rodzaje ewaluacji¹⁴: *porównawczą (różnicującą)*, *opisową (deskryptywną)*, *eksperycką* i tę, jej zdaniem najważniejszą, *IV generacji – dialogową, demokratyczną – zapraszającą do rozwoju, wymagającą odpowiedzialności*. W rozdziale tym zestawione zostały potencjalne skutki, do jakich może doprowadzić właściwie bądź niewłaściwie dobrana i przeprowadzona ewaluacja, która w swej istocie powinna zakładać wspieranie rozwoju dziecka, a nie niszczenie jego osobistego potencjału.

Zwieńczające dodatki - Aneks 1. z testem do diagnozy sposobu słuchania¹⁵ i Aneks 2. jako przyczynek do dyskusji nad obraniem właściwej dydaktyki - są **zaproszeniem do**

¹⁴ L. Korporowicz, *O nauczaniu ewaluacji. Materiały seminaryjne - Ewaluacja wdrażania reformy systemu edukacji*. Phare SMART PL 9512. 01. 02., Subkomponent B., Warszawa 1999; W. Bednarkowa, *W szkole XXI wieku*, [w:] *Metody wspierania rozwoju ucznia. Niezbędnik Dyrektora*, ABC, Wolters Kluwer, 2009, ISBN

¹⁵ W. Bednarkowa, *Le dialogue comme le besoin dans le processus de conceptualisation des mots – les redefinitions de certaines termes* [w:] IANUA AD LINGUAS HOMINESQUE RESERATA II. Brana jazykov k l'ud'om otvorena II La porte des langues s'ouvre aux hommes II, Vedecke monografie, ISBN 978-2-91525596-6, s. 340-348.

aktywności - do działania na rzecz zmian w dydaktyce i jakościowego doskonalenia edukacji.